

Lausunto

15.10.2023

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

-

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

-

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

-

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

Esityksen 13 §:ssä säädettäisiin niistä tilanteista, joissa muuttoilmoituksen voisi tehdä toisen henkilön puolesta. Uudessa laissa muuttoilmoituksen tekemiseen oikeutettujen henkilöiden piiri laajenisi niin, että muuttoilmoituksen voisi tehdä 18- vuotta täyttäneen henkilön puolesta myös hänen edunvalvojansa tai edunvalvontavaltuutettunsa. Lisäksi esityksessä säädettäisiin, että muuttoilmoituksen voisi tehdä Digi- ja väestötietoviraston hyväksymä muuttajan lähiomainen tai muu hänestä huolehtiva henkilö, mikäli muuttaja ei sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene itse tekemään muuttoilmoitusta, eikä hänellä ole edunvalvojaa tai edunvalvontavaltuutettua, joka voisi tehdä muuttoilmoituksen hänen puolestaan.

Yleisessä edunvalvonnassa päämiesten asioita hoitaa edunvalvojat sekä delegointimääräyksen perusteella edunvalvontasihteerit. Päämiesten puolesta muuttoilmoituksia tekevät pääsääntöisesti edunvalvonta-sihteerit, harvemmin edunvalvojat. Nykyisin edunvalvontasihteerin tekemä on hyväksytty, mutta ilmoitus on rinnastettu muun henkilön tekemäksi ilmoitukseksi. Ehdotetussa laissa tämä rinnastus ei olisi enää mahdollista, koska muun henkilön tekemälle ilmoitukselle ei olisi

tarvetta, mikäli henkilölle on määrätty edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu. Edunvalvontasihteereiden delegointimääräyksen perusteella tekemät muuttoilmoitukset tulee hyväksyä ja ne tulee rinnastaa edunvalvojan tekemiksi ilmoituksiksi.

Ehdotuksen mukaan muuttoilmoituksen voisi tehdä joko Digi- ja väestötietoviraston sähköisessä palvelussa tai toimittamalla virastolle täytetyn muuttoilmoituslomakkeen. Muuttoilmoituksen tekijällä ei olisi ehdotonta oikeutta vaatia esimerkiksi sähköpostilla tekemänsä ilmoituksen hyväksymistä, vaan tarvittaessa Digi- ja väestötietovirasto voisi kieltää ilmoitukset, jos ilmoitustekijän henkilöllisyydestä, hänen oikeudestaan ilmoituksen tekemiseen tai ilmoituksen luotettavuudesta ei voitaisi asianmukaisesti varmistua.

Yleisessä edunvalvonnassa ei ole käytössä sähköisiä palveluita, joiden kautta voisimme hoitaa muuttoilmoitukset päämiestemme puolesta. Käytännössä muuttoilmoitukset on tehty täyttämällä ja postittamalla muuttoilmoituslomake Digi- ja väestötietovirastolle. Muuttoilmoituksen tekeminen postitse voi aiheuttaa suuriakin viiveitä henkilön osoitetietojen päivittämiseen. Yleisen edunvalvonnan virkamiehen valtionhallinnon sähköpostin välityksellä lähetettävän sähköpostin lähettäjän henkilöllisyyttä, hänen oikeuttaan ilmoituksen tekemiseen tai ilmoituksen muuta luotettavuutta ei voida kyseenalaistaa. Tämän vuoksi yleisen edunvalvonnan muuttoilmoitusten tekeminen sähköpostitse tulisi jatkossa olla mahdollista. Muuttoilmoitusten tekeminen sähköpostitse helpottaa ja nopeuttaa muuttuneiden tietojen toimittamista Digi- ja väestötietovirastolle, mikä puolestaan edesauttaa oikeiden tietojen nopeamman päivittämisen väestötietojärjestelmään.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

Nykylainsäädännön perusteella Digi- ja väestötietovirasto on hyväksynyt sekä edunvalvojien että edunvalvontasihteereiden tekemät muuttoilmoitukset. Edunvalvontasihteereiden tekemät muuttoilmoitukset on kuitenkin rinnastettu ulkopuolisten henkilöiden tekemiksi ilmoituksiksi. Tällöin muuttopäivä on määräytynyt eri tavalla kuin päämiehen itsensä tai edunvalvojan tehdessä ilmoituksen.

Ehdotuksessa muuttopäiväksi katsotaan ilmoitettu päivä, jos muuttoilmoitus on tehty kuukauden kuluessa muutosta. Jos muuttoilmoitus saapuu vasta yli kuukauden kuluttua, muuttopäiväksi merkitään ilmoituksen saapumispäivä. Menettely on sama, riippumatta siitä, onko ilmoituksen tehnyt henkilö itse, edunvalvoja tai muu 13 §:ssä mainittu henkilö. Muutosehdotus on hyvä ja kannatettava parannus nykytilaan. Ehdotuksen myötä väestötietojärjestelmään merkittävä muuttopäivä vastaisi nykyistä paremmin henkilön todellista ja ilmoituksenmukaista muuttopäivää. Kotikunta toimii perustana useille päämiesten oikeuksille, etuuksille ja palveluille ja on erityisen tärkeää, että osoite- ja kotikuntatiedot ovat ajantasaiset ja vastaavat todellista asiantilaa.

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

-

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

-

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

-

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

-

Pyökkö Päivi

Etelä-Suomen oikeusapu ja edunvalvonta - Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit